

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 43/2018

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Τμήμα Β')

Συνεδρίαση της 13^{ης} Μαρτίου 2018

Σύνθεση:

Προεδρεύων: Στέφανος Δέτσης, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, κωλυομένου του Προέδρου Αλέξανδρου Καραγιάννη.

Μέλη: Θεόδωρος Ψυχογιός, Δημήτριος Χανής, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Αλέξανδρος Ροϊλός, Αδαμαντία Καπετανάκη, Ελένη Πασαμιχάλη, Χριστίνα Διβάνη, Διονύσιος Χειμώνας, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Διονύσιος Χειμώνας, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους.

Αριθμός Ερωτήματος: Το υπ' αριθμ. πρωτ. ΔΕΕΦ1191666ΕΞ2017/28-12-2017 έγγραφο της ΑΑΔΕ/ΓΔΦΔ/ΔΕΑΦ-Τμήμα Β'

Ερώτημα: Αν, ενόψει των απόψεων της σχετικής νομολογίας, εμπίπτουν στην έννοια των ομολογιακών δανείων του άρθρου 1 του ν. 3156/2003 οι εξής περιπτώσεις: α) Ανώνυμη εταιρεία εκδίδει ομολογιακό δάνειο και το σύνολο των ομολογιών περιέρχεται σε έναν ομολογιούχο δανειστή. β) Ανώνυμη εταιρεία εκδίδει ομολογιακό δάνειο με τον όρο της έκδοσης μιας ομολογίας για όλο το ομολογιακό δάνειο και η οποία περιέρχεται σε έναν ομολογιούχο δανειστή. γ) Ανώνυμη εταιρεία εκδίδει ομολογιακό δάνειο και το μεγαλύτερο μέρος του συνόλου των εκδοθεισών ομολογιών περιέρχεται σε ένα νομικό πρόσωπο, ενώ οι λοιπές ομολογίες περιέρχονται σε άλλο νομικό πρόσωπο π.χ. ποσοστό 99% του συνόλου των εκδοθεισών ομολογιών καλύπτεται από ένα πρόσωπο, ενώ το λοιπό ποσοστό 1% περιέρχεται σε άλλο νομικό πρόσωπο. δ) Οι ομολογιούχοι

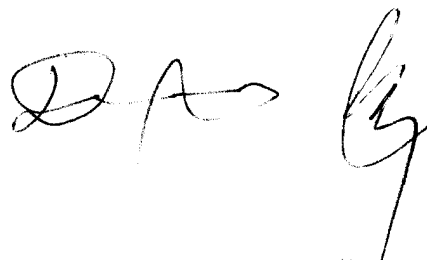
των ανωτέρω περιπτώσεων είναι συνδεδεμένες επιχειρήσεις με την εκδότρια, κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 42ε του ν. 2190/1920 ή κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 2 του ν. 4172/2013 ή σύμφωνα με τον ορισμό που δίνεται στο Παράρτημα Α του ν. 4308/2014. ε) Οι ομολογίες περιέρχονται αρχικά σε έναν ή δύο ομολογιούχους σύμφωνα με τις ανωτέρω περιπτώσεις 1, 2 και 3, αλλά σε μεταγενέστερο χρόνο οι ομολογίες περιέρχονται σε περισσότερους ομολογιούχους, μέσω της δυνατότητας ελεύθερης μεταβίβασης των ομολογιών.

Επί του παραπάνω ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Β') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Από το έγγραφο του ερωτήματος και τα συνημμένα σε αυτό στοιχεία συνάγονται, μεταξύ των άλλων, τα ακόλουθα:

1. Η Διοίκηση, προβληματιζόμενη σχετικά με το αν οι ως άνω περιπτώσεις ομολογιακών δανείων είναι σύμφωνες με την προσδιοριζόμενη στο νόμο φύση του ομολογιακού δανείου ή πρόκειται για καταστρατήγηση των φορολογικών διατάξεων με σκοπό την φοροαποφυγή, είχε, αρχικώς, υποβάλει συναφές ερώτημα, επί του οποίου εκδόθηκε η ΓνΝΣΚ 514/2006.
2. Με την γνωμοδότηση αυτή διατυπώνεται η άποψη ότι «οι όροι της περιέλευσης όλων των ομολογιών, που θα εκδοθούν από Α.Ε. στην Ελλάδα, σε έναν ομολογιούχο δανειστή ή η έκδοση μίας ομολογίας για όλο το ομολογιακό δάνειο και η περιέλευσή της σε έναν ομολογιούχο δανειστή, έρχονται σε αντίθεση με τη νομική φύση του ομολογιακού δανείου, όπως η τελευταία προσδιορίζεται με τις διατάξεις του ν. 3156/2003 και ως εκ τούτου δεν μπορούν να τύχουν εφαρμογής οι φορολογικές απαλλαγές του άρθρου 14 του ν. 3156/2003».
3. Σύμφωνα με την γνωμοδότηση η άποψη αυτή εδράζεται, μεταξύ των άλλων, στα εξής επιχειρήματα: α) Στη γραμματική ερμηνεία της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 3156/2003 σύμφωνα με την οποία ο νόμος προβλέπει την έκδοση πολλών ομολογιών και την κάλυψη του δανείου από πολλούς

ομολογιούχους. β) Εφόσον ο νομοθέτης ήθελε να παράσχει την δυνατότητα περιέλευσης των ομολογιών σε ένα ομολογιούχο δανειστή ή την έκδοση μιας ομολογίας και την περιέλευσή της σε ένα ομολογιούχο και, συνακολούθως, οι μορφές αυτές ομολογιακού δανείου να εμπίπτουν στις φοροαπαλλαγές του άρθρου 14 του ν. 3156/2006, θα εκφραζόταν, ενόψει της αρχής της στενής ερμηνείας των φορολογικών διατάξεων, ρητώς. γ) Στην εισηγητική έκθεση του ν. 3156/2006 σύμφωνα με την οποία ο ορισμός του ομολογιακού δανείου βασίζεται στην παραδοσιακή νομική έννοια, κατά την οποία το ομολογιακό δάνειο εκλαμβάνεται ως ενιαίο δάνειο διαιρούμενο σε επί μέρους ομολογίες και, συνεπώς, κάθε ομολογία αναφέρεται σε τμήμα κεφαλαίου το οποίο αντιπροσωπεύεται από το σύνολο των ομολογιών. Εξάλλου η παροχή φορολογικών κινήτρων για την έκδοση ομολογιακών δανείων, βασίζεται στην πεποίθηση ότι επιτυγχάνεται διασπορά του πιστωτικού κινδύνου στους διάφορους ομολογιούχους, κάτι που δεν υφίσταται στην σύναψη ενός τυπικού δανείου μεταξύ μόνο δύο επιχειρήσεων. δ) Τέλος, υπέρ της ως άνω άποψης συνηγορεί και το γεγονός ότι με την έκδοση ομολογιακού δανείου, κατά την υιοθετούμενη από τον νομοθέτη παραδοσιακή νομική μορφή του, αποφεύγεται η καταστρατήγηση των φορολογικών διατάξεων δια της συνάψεως τέτοιων ομολογιακών δανείων, που υποκρύπτουν δανειακή ή άλλη σύμβαση, η οποία έχει διαφορετική φορολογική μεταχείριση.

4. Εξάλλου, σύμφωνα με την νομολογία του Αρείου Πάγου, η ανάληψη των ομολογιών από ένα μόνο δανειστή δεν αναιρεί το χαρακτήρα του δανείου ως ομολογιακού, κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 εδ. α' του ν. 3156/2003 και, επομένως, είναι αβάσιμος ο ισχυρισμός ότι πρόκειται περί απλού τραπεζικού και όχι ομολογιακού δανείου, όταν μοναδικός ομολογιούχος δανειστής είναι η τράπεζα (ΑΠ 404/2016, 1206/2015, 1207/2015, 436/2015).

5. Ενόψει των παραπάνω νομολογιακών απόψεων η Διοίκηση υποβάλλει το προεκτεθέν ερώτημα προκειμένου να διατυπωθεί ορθώς η θέση της με σχετική εγκύκλιο.

Νομοθετικό πλαίσιο

6. Στο ν. 3156/2003 «Ομολογιακά δάνεια, τιτλοποίηση απαιτήσεων και απαιτήσεων από ακίνητα» (Α' 157), ως ισχύει, ορίζονται, μεταξύ των άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 1. 1. Ομολογιακό είναι το δάνειο που εκδίδεται από ανώνυμη εταιρεία που εδρεύει στην Ελλάδα (εκδότρια) και διαιρείται σε ομολογίες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν δικαιώματα των ομολογιούχων έναντι της εκδότριας κατά τους όρους του δανείου. Οι ομολογίες μπορούν να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένες αγορές που λειτουργούν στην Ελλάδα.....

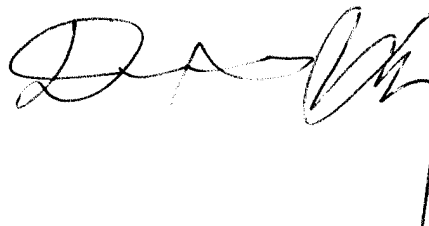
2. Για την έκδοση του ομολογιακού δανείου αποφασίζει η Γενική Συνέλευση. Στην περίπτωση του ομολογιακού δανείου των άρθρων 10 και 11 αποφασίζει το Διοικητικό Συμβούλιο. Με την επιφύλαξη....

3. Οι όροι του ομολογιακού δανείου, ιδίως αυτοί που αφορούν το ανώτατο ποσό του δανείου, τη μορφή, την ονομαστική αξία ή τον αριθμό των ομολογιών, τον τρόπο κάλυψης του ομολογιακού δανείου, το επιτόκιο, τον τρόπο προσδιορισμού του, ωφελήματα και εξασφαλίσεις που παρέχονται στους ομολογιούχους, τον ορισμό πληρεξουσίου καταβολών, την οργάνωση των ομολογιούχων σε ομάδα, το χρόνο αποπληρωμής και εν γένει εξόφλησης των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις ομολογίες, τη διαδικασία καταγγελίας και την προθεσμία μέσα στην οποία πρέπει να διατεθούν οι ομολογίες καθορίζονται από το όργανο που αποφασίζει την έκδοση του ομολογιακού δανείου. Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης ή του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας, μπορεί να εξουσιοδοτείται αντίστοιχα το Διοικητικό Συμβούλιο ή ορισμένα μέλη ή μέλος για να καθορίζουν ειδικότερους όρους του δανείου, εκτός του ύψους και του είδους του.

4. Η εκδότρια εκδίδει πρόγραμμα του ομολογιακού δανείου, το οποίο περιέχει τους όρους του δανείου και δεσμεύει τον ομολογιούχο και κάθε καθολικό ή ειδικό διάδοχό του, καθώς και κάθε τρίτο που έλκει δικαιώματα από τα ανωτέρω πρόσωπα.

5. Αν για το ομολογιακό δάνειο εκδίδονται ενσώματες ομολογίες, η ολική εξόφληση και η άσκηση των δικαιωμάτων των ομολογιούχων γίνεται με την προσκόμιση των τίτλων.

7. Από τη λήξη του ομολογιακού δανείου ο ομολογιούχος ασκεί τα δικαιώματά του ατομικώς, εκτός εάν προβλέπουν

διαφορετικά οι όροι του δανείου.....8..... 9. Οι διατάξεις του κ.ν. 2190/1920 εφαρμόζονται σε κάθε θέμα σχετικό με την έκδοση ομολογιών που δεν ρυθμίζεται από το νόμο αυτόν».

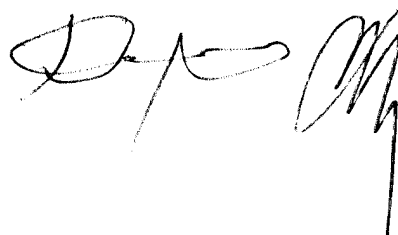
«Άρθρο 2. Μεταβίβαση ομολογιών. 1. Οι ομολογίες μεταβιβάζονται ελεύθερα, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στους όρους του δανείου. 2. Με την επιφύλαξη των όρων του δανείου ή των διατάξεων του νόμου αυτού ή άλλης ειδικής διάταξης νόμου, επιτρέπεται χωρίς ποσοτικό, χρονικό ή άλλο περιορισμό η απόκτηση ιδίων ομολογιών από την εκδότρια, καθώς και η εκ νέου διάθεσή τους. Αν η απόκτηση γίνεται με αγορά ή με ανταλλαγή ή έναντι εξοφλήσεως απαιτήσεων της εκδότριας ή από άλλη επαχθή αιτία, απαιτείται προηγούμενη απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της εκδότριας. Στην απόφαση πρέπει να προσδιορίζεται ο σκοπός της απόκτησης, το ανώτατο ποσό που θα διαθέσει η εκδότρια για την απόκτηση, καθώς και ο χρόνος και τρόπος της νέας διάθεσης. 3. Για την απόκτηση από την εκδότρια ιδίων ομολογιών με σκοπό..... 4.....».

7. Στα άρθρα 6 έως 9 του ως άνω νόμου προβλέπονται κατηγορίες ομολογιακών δανείων, ήτοι το κοινό ομολογιακό δάνειο (άρθρο 6), ομολογιακό δάνειο με ανταλλάξιμες ομολογίες (άρθρο 7), ομολογιακό δάνειο με μετατρέψιμες ομολογίες (άρθρο 8) και ομολογιακό δάνειο με δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη (άρθρο 9).

8. Τέλος, στο άρθρο 14 του ίδιου νόμου που φέρει τον τίτλο «Φορολογικές και άλλες ρυθμίσεις» ορίζεται ότι: «1. Η έκδοση ομολογιακού δανείου του νόμου αυτού, η παροχή κάθε είδους ασφαλειών, όλες οι συμβάσεις που προβλέπονται στο νόμο αυτόν, καθώς και κάθε σχετική ή παρεπόμενη σύμβαση ή πράξη και η καταχώριση αυτών σε δημόσια βιβλία όπου απαιτείται, οι προσωρινοί και οριστικοί τίτλοι ομολογιών, η διάθεση και κυκλοφορία αυτών, η εξόφληση του κεφαλαίου από ομολογίες και από επιχειρηματικές απαιτήσεις που τις καλύπτουν και εν γένει η άσκηση δικαιωμάτων που απορρέουν από ομολογίες που εκδίδονται σύμφωνα με το νόμο αυτόν και από επιχειρηματικές απαιτήσεις που τις καλύπτουν, η μεταβίβαση ομολογιών εντός ή εκτός οργανωμένης αγοράς ή χρηματιστηρίου απαλλάσσονται από κάθε άμεσο ή έμμεσο φόρο περιλαμβανομένου και του φόρου υπεραξίας, τέλος, ανταποδοτικό ή μη, τέλος

χαρτοσήμου, εισφορά, εισφορά του ν. 128/1975, προμήθεια, δικαίωμα ή άλλη επιβάρυνση υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων, με την επιφύλαξη των διατάξεων που αφορούν το Κεντρικό Αποθετήριο Αξιών. 2. Για κάθε εγγραφή σύστασης ή μεταβίβασης ή άρση ή διαγραφή εμπραγμάτων δικαιωμάτων ή σημειώσεων σε οποιοδήποτε δημόσιο βιβλίο, μητρώο ή κτηματολόγιο και για την καταχώριση των συμβάσεων των άρθρων 10 και 11, καταβάλλονται μόνο πάγια δικαιώματα εμίσθων ή αμίσθων υποθηκοφυλάκων εκατό ευρώ (100 €), αποκλεισμένης οποιασδήποτε άλλης επιβάρυνσης ή τέλους».

9. Στο άρθρο 42ε του ν. 2190/1920 «Περί ανωνύμων εταιρειών» (Α' 144), όπως ίσχυε πριν την παύση της ισχύος του με το άρθρο 38 παρ. 3 και 5β του ν. 4308/2014 (Α' 251), ορίζονται, μεταξύ των άλλων, τα εξής: «1..... 5. Ως συμμετοχές..... Για την εφαρμογή αυτού του νόμου συνδεδεμένες επιχειρήσεις είναι: α. Οι επιχειρήσεις εκείνες μεταξύ των οποίων υπάρχει σχέση μητρικής επιχείρησης προς θυγατρική. Σχέση μητρικής επιχείρησης προς θυγατρική υπάρχει όταν μία επιχείρηση (μητρική): α.α) ή έχει την πλειοψηφία του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου μιας άλλης (θυγατρικής) επιχείρησης, έστω και αν η πλειοψηφία αυτή σχηματίζεται ύστερα από συνυπολογισμό των τίτλων και δικαιωμάτων που κατέχονται από τρίτους για λογαριασμό της μητρικής επιχείρησης, β.β) ή ελέγχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου μιας άλλης (θυγατρικής) επιχείρησης ύστερα από συμφωνία με άλλους μετόχους ή εταίρους της επιχείρησης αυτής, γ.γ) ή συμμετέχει στο κεφάλαιο μιας άλλης επιχείρησης και έχει το δικαίωμα είτε άμεσα είτε μέσω τρίτων να διορίζει ή να παύει την πλειοψηφία των μελών των οργάνων διοίκησης της επιχείρησης αυτής (θυγατρικής), δ.δ) ή έχει την εξουσία να ασκεί ή πράγματι ασκεί κυριαρχική επιρροή ή έλεγχο σε άλλη επιχείρηση (θυγατρική επιχείρηση), ή, με άλλη επιχείρηση (θυγατρική επιχείρηση), υπάγονται στην ενιαία διεύθυνση της μητρικής επιχείρησης. Για την εφαρμογή των παραπάνω υποπεριπτώσεων στα ποσοστά συμμετοχής ή στα δικαιώματα ψήφου, καθώς και στα δικαιώματα διορισμού ή ανάκλησης που έχει η μητρική επιχείρηση, πρέπει να προστίθενται τα ποσοστά συμμετοχής και τα δικαιώματα κάθε άλλης επιχείρησης που είναι θυγατρική της ή θυγατρική θυγατρικής της. Για την εφαρμογή των παραπάνω

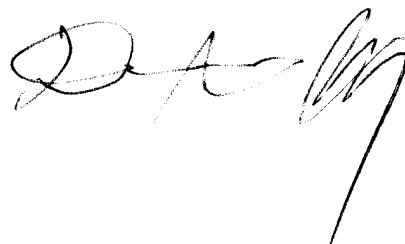
περιπτώσεων αα, ββ, γγ και δδ, από τα αναφερόμενα ποσοστά συμμετοχής ή δικαιώματα ψήφου πρέπει να αφαιρούνται εκείνα που απορρέουν από : (1) τις μετοχές ή το μερίδιο που κατέχονται για λογαριασμό άλλου προσώπου εκτός της μητρικής ή θυγατρικής επιχείρησης, ή (2) τις μετοχές ή τα μερίδια που κατέχονται για εγγύηση, εφόσον τα δικαιώματα αυτά ασκούνται σύμφωνα με τις οδηγίες που έχουν δοθεί, ή που κατέχονται για ασφάλεια δανείων που χορηγήθηκαν στα πλαίσια συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας στον τομέα της χορήγησης δανείων, υπό τον όρο ότι αυτά τα δικαιώματα ψήφου ασκούνται προς όφελος του παρέχοντος την εγγύηση. Για την εφαρμογή των παραπάνω υποπεριπτώσεων αα και ββ, από το σύνολο του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή εταίρων της θυγατρικής επιχείρησης πρέπει να αφαιρούνται τα ποσοστά κεφαλαίου ή τα δικαιώματα ψήφου που απορρέουν από τις μετοχές ή μερίδια που κατέχονται, είτε από την ίδια επιχείρηση, είτε από θυγατρικές της επιχειρήσεις, είτε από πρόσωπο που ενεργεί στο όνομά του, αλλά για λογαριασμό των επιχειρήσεων αυτών. β. Οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις της προηγούμενης περίπτωσης α, και κάθε μία από τις θυγατρικές ή τις θυγατρικές των θυγατρικών των συνδεδεμένων αυτών επιχειρήσεων. γ. Οι θυγατρικές επιχειρήσεις των προηγούμενων περιπτώσεων α και β, άσχετα αν μεταξύ των θυγατρικών αυτών δεν υπάρχει απευθείας δεσμός συμμετοχής. δ. Οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις των προηγούμενων περιπτώσεων α, β και γ και κάθε άλλη επιχείρηση που συνδέεται με αυτές με τις σχέσεις των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 96.....».

10. Στο άρθρο 2 του ν. 4172/2013 (Α' 167) «Φορολογία εισοδήματος...», όπως ισχύει, μεταξύ των άλλων, ορίζονται τα εξής: «Οι όροι που χρησιμοποιούνται... Για τους σκοπούς του παρόντος νοούνται ως: α)...ζ) «συνδεδεμένο πρόσωπο»: κάθε πρόσωπο, το οποίο συμμετέχει άμεσα ή έμμεσα στη διοίκηση, τον έλεγχο ή το κεφάλαιο άλλου προσώπου, το οποίο είναι συγγενικό πρόσωπο ή με το οποίο συνδέεται. Ειδικότερα, τα ακόλουθα πρόσωπα θεωρούνται συνδεδεμένα πρόσωπα: αα) κάθε πρόσωπο που κατέχει άμεσα ή έμμεσα μετοχές, μερίδια ή συμμετοχή στο κεφάλαιο τουλάχιστον τριάντα τρία τοις εκατό (33%), βάσει αξίας ή αριθμού, ή δικαιώματα σε κέρδη ή δικαιώματα ψήφου, ββ) δύο ή περισσότερα

πρόσωπα, εάν κάποιο πρόσωπο κατέχει άμεσα ή έμμεσα μετοχές, μερίδια, δικαιώματα ψήφου ή συμμετοχής στο κεφάλαιο τουλάχιστον τριάντα τρία τοις εκατό (33%), βάσει αξίας ή αριθμού, ή δικαιώματα σε κέρδη ή δικαιώματα ψήφου, γγ) κάθε πρόσωπο με το οποίο υπάρχει σχέση άμεσης ή έμμεσης ουσιώδους διοικητικής εξάρτησης ή ελέγχου ή ασκεί καθοριστική επιρροή ή έχει τη δυνατότητα άσκησης καθοριστικής επιρροής άλλου προσώπου ή σε περίπτωση που και τα δύο πρόσωπα έχουν σχέση άμεσης ή έμμεσης ουσιώδους διοικητικής εξάρτησης ή ελέγχου ή δυνατότητα άσκησης καθοριστικής επιρροής από τρίτο πρόσωπο».

11. Στο Παράρτημα Α του ν. 4308/2014 «Ελληνικά λογιστικά πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις» (Α'251), όπως ισχύει, ορίζονται, μεταξύ των άλλων, τα εξής: «Συνδεδεμένο μέρος (Related party). Είναι: α) Πρόσωπο ή στενό μέλος της οικογένειας αυτού του προσώπου είναι συνδεδεμένο μέρος με την οντότητα που καταρτίζει χρηματοοικονομικές καταστάσεις εάν: α1) Είναι μέλος των βασικών διοικητικών στελεχών της καταρτίζουσας οντότητας ή μιας μητρικής της, ή α2) έχει τον έλεγχο της καταρτίζουσας οντότητας, ή α3) ασκεί από κοινού έλεγχο ή ουσιώδη επιρροή επί της καταρτίζουσας οντότητας ή έχει σημαντικά δικαιώματα ψήφου σε αυτή. β) Μια οντότητα είναι συνδεδεμένη με την καταρτίζουσα οντότητα, αν ισχύει μία από τις παρακάτω προϋποθέσεις: β1) Η οντότητα και η καταρτίζουσα οντότητα είναι μέλη του ίδιου ομίλου (που σημαίνει ότι κάθε μητρική, θυγατρική και αδελφή θυγατρική είναι συνδεδεμένα μέρη μεταξύ τους), β2) οποιαδήποτε οντότητα είναι συγγενής ή κοινοπραξία της άλλης οντότητας (ή ενός μέλους ομίλου στον οποίο η άλλη οντότητα είναι μέλος).

12. Στον Αστικό Κώδικα ορίζονται, μεταξύ των άλλων, τα εξής: «Άρθρο 888 ΑΚ: «Όποιος υπέγραψε έγγραφο που περιέχει υπόσχεσή του για κάποια παροχή στον κομιστή του εγγράφου (ανώνυμο χρεόγραφο), έχει υποχρέωση να καταβάλει στον κομιστή την παροχή, εκτός αν αυτός δεν έχει δικαίωμα να διαθέσει τον τίτλο». «Άρθρο 891 ΑΚ: «Τα ανώνυμα χρεόγραφα που εκδόθηκαν στην Ελλάδα και περιέχουν υπόσχεση πληρωμής ορισμένου ποσού, μπορούν να τεθούν σε κυκλοφορία μόνο στις περιπτώσεις όπου το επιτρέπει ειδικά ο νόμος. Ο τίτλος που κυκλοφόρησε κατά παράβαση αυτής της διάταξης είναι

άκυρος. Εκείνος που τον υπέγραψε ενέχεται για τη ζημία που προξενήθηκε στον κομιστή από την έκδοση». «Άρθρο 900 ΑΚ: «Το ανώνυμο χρεόγραφο μπορεί να μετατραπεί σε ονομαστικό υπέρ ορισμένου δικαιούχου μόνο από τον οφειλέτη. Ο οφειλέτης δεν έχει τέτοια υποχρέωση».

Ερμηνεία των διατάξεων

Κατά την **ομόφωνη** γνώμη των μελών του Τμήματος, από την ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων συνάγονται, ως προς τα (α), (γ), (δ) και (ε) σκέλη του προπαρατεθέντος ερωτήματος, τα ακόλουθα:

13. Το ομολογιακό δάνειο αποτελεί ειδική περίπτωση δανείου που υπόκειται σε νόμιμο συστατικό έγγραφο τύπο. Η κατάρτιση του ομολογιακού δανείου προϋποθέτει την έκδοση ομολογιών που είναι έγγραφα της οφειλέτιδας, εδρεύουσας στην Ελλάδα, ανώνυμης εταιρείας, τα οποία ενσωματώνουν τη χρηματική απαίτηση των ομολογιούχων δανειστών έναντι της εκδότριας για την απόδοση του δανείσματος, κατά τους όρους του δανείου (άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 3156/2003).

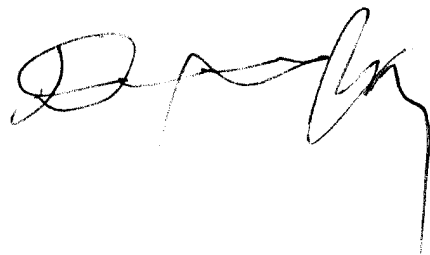
14. Ειδικότερα, η ομολογία αποτελεί ιδιωτικό ομαδικό χρεόγραφο που εντάσσεται στην κατηγορία των αξιογράφων και, εφόσον είναι ανώνυμη, αποτελεί ανώνυμο χρεόγραφο των άρθρων ΑΚ 888 – 900.

15. Σύμφωνα με τον Ι. Πασσιά που αναφέρεται («Το Δίκαιον της Ανωνύμου Εταιρείας» 1969, 75) στην παραδοσιακή (συνήθη) έννοια του ομολογιακού δανείου «τα πρόσωπα, φυσικά ή νομικά, τα οποία προσφέρουν εις την εταιρείαν τα κεφάλαια των οποίων έλαβεν ανάγκην, λαμβάνοντα τας ομολογίας τας οποίας αυτή εκδίδει, δύναται να είναι πρόσωπα συνδεδόμενα μετ' αυτής, αναζητούμενα και ευρισκόμενα εις το περιβάλλον της, ή πειθόμενα να καλύψουν το δάνειον τη μεσολαβήσει.... Δύναται, πράγματι, κεφαλαιούχοι όντες μέτοχοι της εταιρείας, ή κοινοί δανεισταί αυτής, ή όλοι οι μέτοχοί της, να έχουν προσφερθή προ της λήψεως της αποφάσεως αυτής, ή να προσφερθούν και μετ' αυτήν, όπως καλύψουν ολόκληρον το ποσόν του δανείου».

16. Περαιτέρω, στην αιτιολογική έκθεση του ν. 3156/2003 αναφέρονται, μεταξύ των άλλων, τα εξής: « Γενικές Παρατηρήσεις. 1. Στην έντονα ανταγωνιστική αγορά του ευρωπαϊκού χώρου η δυσκολία χρηματοδότησης των φερέγγυων

ελληνικών επιχειρήσεων με έκδοση ομολογιακών δανείων λόγω του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου, ενείχε τον κίνδυνο να οδηγηθούν οι επιχειρήσεις στην αναζήτηση κεφαλαίων και σε επενδύσεις εκτός ελληνικής κεφαλαιαγοράς. Στο πλαίσιο αυτό ήταν απαραίτητη η θέσπιση στην Ελλάδα ενός σύγχρονου, πλήρους, αλλά και συμβατού με την οικογένεια δικαίων στην οποία ανήκει το ελληνικό δίκαιο πλέγματος διατάξεων, που θα διασφαλίσουν τη δημιουργία τόσο της χρηματιστηριακής όσο και της εξωχρηματιστηριακής αγοράς ομολόγων που εκδίδονται στα πλαίσια ομολογιακών δανείων ιδιωτικών επιχειρήσεων..... Η εκτενής ρύθμιση ορισμένων ζητημάτων στο σχέδιο νόμου δεν υπονοεί ότι ο,τιδήποτε δεν προβλέπεται απαγορεύεται. Άλλωστε, σε καθεστώς ελεύθερης ιδιωτικής οικονομίας είναι ιδιαίτερα ωφέλιμη, αν όχι και αναγκαία, η ευέλικτη προσαρμογή της αγοράς με τις κατά το δυνατόν λιγότερες νομοθετικές παρεμβάσεις».

17. Στην αυτή αιτιολογική έκθεση και στις παρατηρήσεις του άρθρου 1 του ως άνω νόμου αναφέρεται, μεταξύ των άλλων, ότι: «Κατά τη διατύπωση του νόμου, το ομολογιακό δάνειο αποτελεί δάνειο, κατά την αστικολογική έννοια των ΑΚ 806 επ. Η διαφορά στη διαδικασία είσπραξης του δανείσματος από την εκδότρια εταιρεία (έκδοση και υποχρέωση παράδοσης ομολογίας έναντι χρημάτων), είναι διαφορά στην τρόπο κατάρτισης της σύμβασης εγγραφής που δεν επιδρά στο χαρακτήρα της ενσωματούμενης υποχρέωσης ως υποχρέωσης από σύμβαση δανείου... Κατά την παραδοσιακή νομική έννοια, το ομολογιακό δάνειο εκλαμβάνεται ως ενιαίο δάνειο διαιρούμενο σε επί μέρους ομολογίες, και συνεπώς κάθε ομολογία αναφέρεται σε τμήμα κεφαλαίου το οποίο αντιπροσωπεύεται από το σύνολο των ομολογιών. Τούτο δεν σημαίνει ότι οι ομολογίες αποβάλλουν την αυτοτέλειά τους... Ο νόμος δεν ορίζει αν οι τίτλοι μπορούν να είναι ανώνυμοι. Θεωρεί τη δυνατότητα αυτή δεδομένη, αποδεχόμενος τη γενική εφαρμογή του άρθρου 68 παρ. 1 του ν.δ. 17.7-13.8.1923. Το αυτό συμβαίνει και αναφορικά με τη διάρκεια του δανείου, όπου εν όψει της αυτής διατάξεως του άρθρου 68 παρ. 1 του ν.δ. 17.7-13.8.1923 απλώς απαγορεύεται η έκδοση ομολογιών «εν όψει».... Η αναφορά των όρων του δανείου στην παράγραφο 3 είναι ενδεικτική, δηλώνεται δε τούτο ρητά

προκειμένου να καταστεί σαφές ότι το ομολογιακό δάνειο μπορεί να συνοδεύεται από πληθώρα ρητρών και όρων στον πλαίσιο της ελευθερίας των συμβάσεων, υπό την προϋπόθεση ότι οι όροι και οι ρήτρες αυτές δεν έρχονται σε αντίθεση με τη νομική φύση του ομολογιακού δανείου και του συγκεκριμένου κάθε φορά είδους ομολογιακού δανείου, του οποίου η έκδοση αποφασίστηκε».

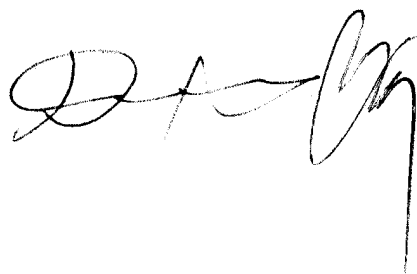
18. Τέλος, ως προς το άρθρο 14 η εισηγητική έκθεση αναφέρει, μεταξύ των άλλων, ότι: «Με το άρθρο 14 προβλέπονται ειδικές φορολογικές ρυθμίσεις τόσο για τα ομολογιακά δάνεια όσο και για την τιτλοποίηση απαιτήσεων και ακινήτων, οι οποίες κρίθηκαν αναγκαίες προκειμένου αφ' ενός να καταστεί ευχερέστερη και περισσότερο ευέλικτη η έκδοση ομολογιακών δανείων και αφ' ετέρου λειτουργικός ο νέος θεσμός της τιτλοποίησης. Για τη σύναψη των συμβάσεων στο πλαίσιο των ομολογιακών δανείων και της τιτλοποίησης, την έκδοση και διάθεση των τίτλων ομολογιών, τη μεταβίβαση αυτών, την εξόφληση του κεφαλαίου και την εν γένει άσκηση των δικαιωμάτων που απορρέουν από τις εκδιδόμενες σύμφωνα με τον παρόντα νόμο ομολογίες, κρίθηκε σκόπιμη ανάλογη φορολογική μεταχείριση με αυτήν που ήδη έχει προβλεφθεί για τους τίτλους προεσόδων του Ελληνικού Δημοσίου....».

19. Από τις προπαρατεθείσες διατάξεις του ν. 3156/2003 και την αιτιολογική έκθεση αυτού συνάγεται ότι ο νομοθέτης, προκειμένου να επιτύχει τον σκοπό της χρηματοδότησης των ελληνικών επιχειρήσεων (α.ε.) από την ελληνική κεφαλαιαγορά με την έκδοση ομολογιακών δανείων, προβλέπει, μεταξύ των άλλων, ως κίνητρο δημιουργίας επενδύσεων εντός αυτής, την εφαρμογή των φορολογικών απαλλαγών του άρθρου 14 του ως άνω νόμου σε κάθε ομολογιακό δάνειο, υπό την έννοια ότι δεν θέτει περιορισμούς, ούτε ορίζει ως προϋπόθεση της εκδόσεώς του την ύπαρξη ενός ή περισσότερων ομολογιούχων δανειστών. Για το σκοπό αυτό ο νομοθέτης του ν. 3156/2003 υιοθετεί και την κρατούσα-παραδοσιακή έννοια του ομολογιακού δανείου (ο.π. παρ. 15), με συνέπεια να είναι δυνατή και η πρωτότυπη απόκτηση ομολογιών από πρόσωπα συνδεδόμενα με την εκδότρια εταιρεία. Εν κατακλείδι, δεν είναι στοιχείο της νομικής φύσης του ομολογιακού δανείου, κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 εδ. α' του ν. 3156/2003, ο αριθμός των ομολογιούχων δανειστών ή η ανάληψή του από

πρόσωπα συνδεόμενα ή μη με την εκδότρια εταιρεία (πρβλ ΑΠ 404/2016, 1206/2015, 436/2015, ΜΠρΘεσσαλ 11802/2008, Ευαγγ. Περάκης «Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας» 2005, τόμος δέκατος, σελ. 365, Γ. Καλλιμόπουλος ΧρηΔικ 2009, 372 επ.).

Η παραπάνω άποψη επιρρωνύεται με τα ακόλουθα επιχειρήματα.

20. Κατά τον ορισμό της έννοιας του ομολογιακού δανείου στην διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 3156/2003 ο νομοθέτης ναι μεν εκφράζεται χρησιμοποιώντας πληθυντικό αριθμό («δικαιώματα των ομολογιούχων»), πλην, όμως, με την διατύπωση αυτή περιγράφει το συνήθως συμβαίνον, χωρίς να θέτει δεσμευτικό κανόνα ως προς το ζήτημα του αριθμού των ομολογιούχων και τη σχέση που τους συνδέει με την εταιρεία, όπως τούτο συνάγεται από τα εξής: α) Ο νομοθέτης στην παράγραφο 4 του άρθρου 1 του ν. 3156/2003 χρησιμοποιεί τον ενικό αριθμό («ομολογιούχο», «κάθε διάδοχό του»), γεγονός που τεκμηριώνει, βασίμως, την άποψη ότι δεν εκφράζεται δεσμευτικά για το ως άνω ζήτημα, αφού χρησιμοποιεί και τον ενικό και τον πληθυντικό αριθμό. β) Ο νομοθέτης ρητώς ορίζει, αφενός ότι ο αριθμός των ομολογιούχων καθορίζεται από την ιδιωτική βούληση «κατά τους όρους του δανείου» (άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 3156/2003), αφετέρου ότι είναι δυνατή κάθε είδους πρόβλεψη στους όρους των ομολογιακών δανείων ως προς τον αριθμό των ομολογιούχων και τον τρόπο κάλυψής τους (άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 3156/2003) καθώς και η απόκτηση του συνόλου των ομολογιών από ένα πρόσωπο, που μπορεί να είναι ο εκδότης (άρθρο 2 του ν. 3156/2003). γ) Στην εισηγητική έκθεση του νόμου αυτού (βλ. παρατηρήσεις άρθρου 1 ο.π. παρ. 17) σημειώνεται, μεταξύ των άλλων, ότι η αναφορά των όρων του δανείου στην παράγραφο 3 του άρθρου 1 του ανωτέρω νόμου είναι ενδεικτική και ότι, στο πλαίσιο της ελευθερίας των συμβάσεων, το ομολογιακό δάνειο μπορεί να συνοδεύεται από πληθώρα ρητρών και όρων, υπό την προϋπόθεση ότι οι όροι και οι ρήτρες αυτές δεν έρχονται σε αντίθεση με τη νομική φύση του ομολογιακού δανείου. δ) Η επιφύλαξη, ως προς τη διατήρηση της νομικής φύσης του ομολογιακού δανείου, δεν αφορά στον αριθμό των ομολογιούχων, ούτε στο αν είναι πρόσωπα συνδεόμενα ή μη με την εταιρεία, διότι είναι όροι του ομολογιακού δανείου ελευθέρως καθοριζόμενοι. Η επιφύλαξη

συνδέεται, αφενός με την αξιολογική φύση της ομολογίας (Εφ. Κρήτης 194/2009), αφετέρου με την τήρηση των διατυπώσεων που προβλέπει ο νόμος προς προστασία της α.ε., των μετόχων της και των δανειστών, ανεξαρτήτως του αριθμού αυτών (Γ. Καλλιμόπουλος ο.π. 380). ε) Ενόψει των παραπάνω επιχειρημάτων σύμφωνα με τα οποία η κατά τον νόμο έννοια του ομολογιακού δανείου δεν συνεπάγεται περιορισμό ως προς τον αριθμό των ομολογιούχων και την σχέση τους με την εκδότρια εταιρεία, αλλά και της ταυτόσημης και κρατούσας στη θεωρία άποψης, εφόσον ο νομοθέτης του ν. 3156/2003 ήθελε πράγματι να υιοθετήσει την αντίθετη άποψη θα το όριζε ρητώς και δεν θα εκφραζόταν υπέρ της συγκέντρωσης των ομολογιών σε ένα πρόσωπο και της ελεύθερης, εν γένει, διαμόρφωσης των όρων του ομολογιακού δανείου. στ) Εν κατακλείδι, από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι δεν βρίσκει έρεισμα στη γραμματική ερμηνεία της διάταξης της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 3156/2003 οποιαδήποτε περιοριστική (ως προς τον ελάχιστο αριθμό ομολογιούχων και τη σχέση που μπορεί να τους συνδέει με την εκδότρια εταιρεία) της έννοιας του ομολογιακού δανείου άποψη.

21. Η άποψη για την εκ του νόμου πλήρη ελευθερία διαμόρφωσης του ομολογιακού δανείου βρίσκει έρεισμα και στον προπαρατεθέντα σκοπό του νόμου (ο.π. παρ. 16) που είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής κεφαλαιαγοράς, ώστε να μην οδηγηθούν οι επιχειρήσεις σε αναζήτηση κεφαλαίων και οι επενδυτές σε επενδύσεις εκτός ελληνικής κεφαλαιαγοράς. Και τούτο, διότι ο σκοπός αυτός θα αποδυναμωνόταν αν ήθελε γίνει δεκτή μία αόριστη και υποθετική νομική φύση του ομολογιακού δανείου που, ενώ δεν προκύπτει σαφώς από το νόμο, απαιτεί την συνδρομή αόριστων προϋποθέσεων (όπως, για παράδειγμα, την ύπαρξη ενός, δύο ή περισσότερων ομολογιούχων, χωρίς να προκύπτει η ειδοποιός, κατά νόμο, διαφορά μεταξύ των περιπτώσεων αυτών) που δημιουργούν ανασφάλεια δικαίου (ΕφΚρ 194/2009) και περιορίζουν, στην ουσία, την δυνατότητα σύναψης ευέλικτων ομολογιακών δανείων (Γ. Καλλιμόπουλος ο.π. παρ. 36).

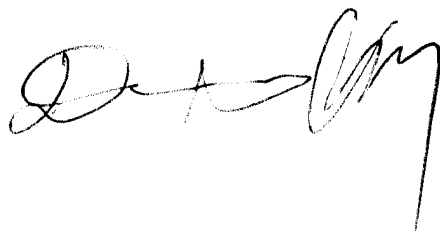
Περαιτέρω, ως προς το (β) σκέλος του ερωτήματος, κατά την ενώπιον του Τμήματος συζήτηση μεταξύ των μελών διαμορφώθηκαν **δύο γνώμες:**

22. Η γνώμη της πλειοψηφίας που απαρτίσθηκε από τους Νομικούς Συμβούλους του Κράτους Θεόδωρο Ψυχογιό, Αλέξανδρο Ροϊλό, Αδαμαντία Καπετανάκη, Ελένη Πασαμιχάλη και Χριστίνα Διβάνη (ψήφοι πέντε – 5) δέχθηκε τα εξής:

Στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 3156/2003 δίδεται ο νομοθετικός ορισμός του ομολογιακού δανείου για τον σκοπό της ερμηνείας του νόμου αυτού. Από τη γραμματική διατύπωση της διάταξης που καθορίζει τη νομική φύση του εν λόγω δανείου, προκύπτει ότι ομολογιακό δάνειο είναι αυτό που εκδίδεται από εδρεύουσα στην Ελλάδα ανώνυμη εταιρεία και διαιρείται σε ομολογίες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν δικαιώματα των ομολογιούχων έναντι της εκδότριας, κατά τους όρους του δανείου. Η άποψη αυτή εκφράζεται σαφώς και στην αιτιολογική έκθεση της ως άνω διάταξης. Εξάλλου και από τη νομοθετική στόχευση (ratio) της διάταξης προκύπτει αναμφισβότως ότι η διαίρεση του ομολογιακού δανείου σε μικρότερα τμήματα καθίσταται επιβεβλημένη, καθόσον καθιστά ευχερέστερη τη συγκέντρωση μεγάλων ποσών από ευρύ κύκλο προσώπων, δεδομένου ότι, εν πολλοίς, η κάλυψη μεγάλων δανείων από ένα χρηματοδότη (τράπεζα) είναι εξαιρετικά δυσχερής, αλλά και εξόχως επικίνδυνη λόγω της συγκέντρωσης του επιχειρηματικού κινδύνου.

Ενόψει των ανωτέρω, γίνεται ευρέως δεκτό ότι η διαίρεση του ομολογιακού δανείου σε περισσότερες ομολογίες αποτελεί εννοιολογικό στοιχείο της νομικής του φύσης, όπως αυτή προσδιορίζεται από τις διατάξεις του ν. 3156/2003 και ως εκ τούτου, η έκδοση «ομολογιακού δανείου» που αποτελείται μόνον από μία ομολογία δεν θεωρείται επιτρεπτή και εν πάση περιπτώσει δεν εμπίπτει στο ρυθμιστικό πεδίο του ως άνω νόμου (βλ. Γ. Τριανταφυλλάκη, Εφαρμογές Εμπορ. Δικαίου, εκδ. β' σελ. 930, Θ. Κουλουριάνο «Η έκδοση ομολογιακού δανείου...» 2013, σελ. 26 επομ., με περαιτέρω παραπομπές στον Λ. Γεωργακόπουλο, Αξιόγραφα, σ. 230-231).

Επομένως, είναι προφανές ότι, ενόψει της προεκτεθείσης ερμηνευτικής παραδοχής, δεν είναι δυνατόν σε ένα τέτοιο δάνειο, το οποίο δεν εμπίπτει στην έννοια του ομολογιακού δανείου, να τύχουν εφαρμογής οι αναφερθείσες φορολογικές απαλλαγές του άρθρου 14 του ν. 3156/2003 (ΓνΝΣΚ 514/2006).

23. Η γνώμη της μειοψηφίας που απαρτίσθηκε από τους Στέφανο Δέτση, Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ. και τους Νομικούς Συμβούλους του Κράτους Δημήτριο Χανή, Ευφροσύνη Μπερνικόλα και Διονύσιο Χειμώνα (ψήφοι τέσσερις – 4) δέχθηκε τα εξής:

Σύμφωνα με τον Ν. Δελούκα (ΕρμΑΚ Εισαγ. Άρθρ. 888-900 αρ. 15) είναι δυνατή «καίτοι απίθανος» η έκδοση ενός μόνο ομολογιακού τίτλου που να καλύπτει ολόκληρο το ομολογιακό δάνειο, οπότε η ομολογία καθίσταται ατομικό αξιόγραφο.

Περαιτέρω, οι λόγοι που προεκτέθηκαν (ο.π. παρ. 20 και 21) για να υποστηριχθεί η άποψη ότι δεν αποτελεί προϋπόθεση ή στοιχείο της νομικής φύσης του ομολογιακού δανείου ο αριθμός των ομολογιούχων δανειστών, επιστηρίζουν και την άποψη ότι δεν συνδέεται η ύπαρξη μίας ή περισσότερων ομολογιών, δηλαδή ο αριθμός των ομολογιών με τη νομική φύση του ομολογιακού δανείου κατά την έννοια του ν. 3156/2003. Και τούτο διότι: α) Ούτε στις ρυθμίσεις του ν. 3156/2003, ούτε στο προγενέστερο του νόμου αυτού καθεστώς (βλ. Δελούκα ο.π.) αναφέρεται ως προϋπόθεση του ομολογιακού δανείου η έκδοση πολλών ομολογιών (Καλλιμόπουλος ο.π. παρ. 24 και 29 με ειδική αναφορά σε λοιπούς συγγραφείς με ταυτόσημη άποψη). β) Η παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 3156/2003 (γράμμα του νόμου) ορίζει ότι ελευθέρως καθορίζεται στο πλαίσιο της ιδιωτικής αυτονομίας, μεταξύ άλλων, και ο αριθμός των ομολογιών. Επομένως, κατά το γράμμα του νόμου η ύπαρξη και μίας ομολογίας δεν δημιουργεί αμφιβολία ως προς την φύση του ομολογιακού δανείου. Η χρησιμοποίηση πληθυντικού αριθμού από το νομοθέτη γίνεται για να περιγράψει το συνήθως συμβαίνον στην πράξη, χωρίς να θέτει δεσμευτικό κανόνα. Τούτο επιβεβαιώνεται με την αιτιολογική έκθεση του ν. 3156/2003 (ο.π. παρ. 17) στην οποία ο νομοθέτης αναλύοντας τη νομική φύση του ομολογιακού δανείου εκφράζεται στον ενικό αριθμό («...υποχρέωση παράδοσης ομολογίας»). γ) Κατ' ακολουθία των ανωτέρω και των λοιπών επιχειρημάτων που έχουν προεκτεθεί (ο.π. παρ. 20 και 21), που για την οικονομία του λόγου δεν επαναλαμβάνονται στο σημείο αυτό, παρότι συντρέχει ο αυτός λόγος της επικλήσεώς τους (και) για την αιτιολόγηση της μειοψηφούσας γνώμης, συνάγεται ότι υπάρχει από το ν.

3156/2003, όπως ερμηνεύεται σύμφωνα με το γράμμα και το σκοπό του, πλήρης ελευθερία για τη διαμόρφωση του ομολογιακού δανείου και με την έκδοση μίας ομολογίας που περιέχεται σε έναν ομολογιούχο (υπέρ της άποψης αυτής ΕφΚρήτης 194/2009, ΔΕφΑθ 2019/2013, ΜΠρΑθ 423/2010, ΔΠρΑθ 5218/2017, Γ. Καλλιμόπουλος ο.π.).

Απάντηση

24. Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων επί του τεθέντος ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Β') γνωμοδοτεί ως εξής:

Ομοφώνως

Ως προς τα (α), (γ), (δ) και (ε) σκέλη του ερωτήματος, - με την εξαίρεση, από το τελευταίο, της περ. (2) για την οποία ισχύει η παρακάτω κατά πλειοψηφία γνώμη, - ότι οι αναφερόμενες σε αυτά περιπτώσεις ομολογιακών δανείων εμπίπτουν στην έννοια του ομολογιακού δανείου του άρθρου 1 του ν. 3156/2003 και, επομένως, επ' αυτών έχουν εφαρμογή οι απαλλακτικές διατάξεις του άρθρου 14 του ν. 3156/2003.

Κατά πλειοψηφία

Ως προς το (β) σκέλος του ερωτήματος ότι δεν συνάδει με την έννοια του ομολογιακού δανείου του άρθρου 1 του ν. 3156/2003 η έκδοση μίας ομολογίας για όλο το ομολογιακό δάνειο και, επομένως, στην περίπτωση αυτή δεν έχουν εφαρμογή οι απαλλακτικές διατάξεις του άρθρου 14 του ν. 3156/2003.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 30/3/2018

Ο Προεδρεύων

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΕΤΣΗΣ

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Ο Εισηγητής

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Νομικός Σύμβουλος του Κράτους